

Mezi silné stránky rukopisu patří především přehlednost, logická návaznost každého oddílu a jejich vlastní opodstatnění v celkové prezentaci jevů. Jednotlivé kapitoly jsou sice kratšího rozsahu (s výjimkou kapitoly o slootovorbě), ale velmi výstižné, synteticky pojaté. Publikace je velmi zdařilým počinem, který ocení nejen specialisté z oboru, ale i zájemci o stručnou, přehledovou studii k neologii, jež ovšem zahrnuje aktuální tendence z dané oblasti zkoumání, tedy neologie.

Bibliografie

Depecker, L. 2001. *L'invention de la langue. Le choix des mots nouveaux*. Paris: Armand Colin, Larousse.
 Rey, A. 2014. *Le Petit Robert*. Paris: éd. Le Robert.
 Sablayrolles, J.-F. 2000. *La néolo-*

gie en français contemporain. Examen du concept et analyse de productions néologiques récentes. Paris: Honoré Champion.

Sablayrolles, J.-F. 2003. *L'innovation lexicale*. Paris: Honoré Champion.

Sablayrolles, J.-F. 2017. *Les néologismes. Créer des mots français aujourd'hui*. Paris: Éditions Garnier, Le Monde.

Sablayrolles, J.-F., J. Pruvost. 2003. *Les néologismes*. Paris: PUF.

Sablayrolles, J.-F., Ch. Jacquet-Pfau (dir.). 2016. *La Fabrique des mots français*. Limoges: Lambert Lucas.

Tournier, N., J. Tournier. 2009. *Dictionnaire de lexicologie française*. Paris: Ellipses.

Radka Mudrochová*

Pomerancev, Peter (2016): *Nic není pravda a všechno je možné. Surreální srdce nového Ruska*. Praha: Dokořán. 259 s. ISBN 978-80-7363-704-0.

Rusku a jeho politickému uspořádání byla odborníky vždy věnována značná pozornost. Po ukrajinské krizi se mezi odborníky stala diskutovanou i otázka ruské propagandy, která je dnes vnímána jako další nezbytný nástroj politiky Kremlu (např. Ostrovsky 2017). Státy a mezinárodní organizace otevírají ústavy, jejichž cílem je proti této propagandě bojovat. Kniha Petera Pomeranceva *Nic není pravda a všechno je možné. Surreální srdce nového Ruska*, jejíž český překlad vyšel v roce 2016 v nakladatelství Dokořán, zahrnuje obě zmíněné složky, je to kniha nejen o Rusku, ale i o ruské propagandě.

Peter Pomerancev se narodil v roce 1977 v Kyjevě. Pochází ze sovětské disidentské rodiny, která se přistěhovala do Velké Británie na konci 70. let 20. století. Peter Pomerancev se stal žurnalistou, v prvním desetiletí 21. století pracoval v Rusku, zpočátku jako odborník na vztahy Ruska a EU v ruských think-tankcích, později, od roku 2006, byl producentem dokumentárních filmů na ruské televizní stanici TNT. Dnes pracuje jako odborný asistent na Londýnské škole ekonomie a politických věd. Vzhledem ke své původní profesi se autor nesnaží o to, aby jeho kniha byla klasickým akademickým tex-

*Mgr. et Mgr. Radka Mudrochová, Ph.D., Ústav románských jazyků, Filozofická fakulta, Univerzita Karlova, radka.mudrochova@ff.cuni.cz.

tem. Není to vědecký text ani o Rusku, ani o fungování médií, kde by čtenář mohl najít teoretické úvahy o médiích nebo o ruském politickém systému. Text je psán na pomezí publicistiky a populárně-naučného stylu. To ovšem není nevýhodou dané publikace, naopak, díky používání ostrých metafor je kniha čtivá a srozumitelná. Kromě toho se autor snaží nehodnotit jevy, se kterými se v Rusku setkává.

Autor nikdy nestanovil žádné cíle, metody a výzkumné otázky (což je celkem pochopitelné, protože, jak již bylo zmíněno, publikace není odborná), ovšem již název knihy „Nic není pravda a všechno je možné. Surreální srdce nového Ruska“ naznačuje, že v Rusku existuje zvláštní „ruská“ realita. Celou knihu prolíná hlavní myšlenka, která, podle mého názoru, spočívá v tom, že svět tvořený ruskými mocenskými orgány je lživý a nepředvídatelný. Zde neexistují pravidla, což vede k tomu, že většina hráčů se musí přizpůsobit nové situaci a podle různých situací hrát různé role, měnit své preference, a dokonce i svou identitu. *„Když se zběžně podíváte na dosavadní kariéry těchto nových náboženských vlastenců, zjistíte, že donedávna byli přesvědčenými prozápadními demokraty a liberály, že hlásali modernizaci, inovaci a podporu evropskému kurzu Ruska, a ještě před tím byli všichni dobří komunisté“* (s. 250).

Autor člení knihu na tři kapitoly, které sám nazývá dějstvími, což je další příležitostí, jak ukázat čtenářům, že je potřeba vnímat současné Rusko jako divadlo nebo velkou „reality show“. Na první pohled se zdá, že autor rychle a docela náhodně přeskakuje mezi příběhy různých lidí, které nejsou vzájemně propojeny. Když ale čteme poslední stránky dané knihy, je pa-

trné, že ve skutečnosti se autorovi podařilo nejen propojit tyto jednotlivé příběhy mezi sebou, ale zarámovat je i do procesu vývoje Putinova režimu a jeho reality. V důsledku toho není kniha Petera Pomeranceva jen vyprávěním o jednotlivých lidech, kteří někdy mají jména, někdy jsou anonymizovaní a jsou zachováni jen iniciály jejich jmen. Jeho kniha je spíše o jevech, prostřednictvím nichž lze poznat realitu současného Ruska.

V první části prvního dějství „Reality show Rusko“ autor seznamuje čtenáře s tím, jak se dostal do Ruska. Jel do Ruska, protože se mu zdálo, že lidé v uvedené zemi žijí s pocitem, že všechno je možné. V této podkapitole autor již začíná odhalovat zvláštnosti ruské reality. Uvádí, že byl druhořadým asistentem na projektech v Londýně, ale v jeho rodné zemi to nikoho nezajímalo. Stačilo jen říci, že je z Londýna a dveře ruských televizních kanálů se hned otevíraly, protože Rusové si mysleli, že „lidé ze Západu“ lépe ví, jak všechno funguje. Ovšem to vůbec neznamená, že budou rady „lidí ze Západu“ poslouchat, což dokládá příběh skandinávského odborníka Benedikta, který pracoval pro televizní stanici Russia Today (dnes RT). Prostřednictvím tohoto příběhu autor ukazuje, jak funguje Russia Today, která byla zřízena Putinovým dekretem a měla celému světu prezentovat „ruský pohled na události“. V průběhu času se ukázalo, že tzv. „ruský pohled“ vždy znamená pohled Kremlu. Pomerancev ukazuje, že RT slouží jako nový typ kremelské propagandy, jenž již není založen na kritice Západu z pozic konkurenčního společenského systému, jako v období studené války, ale na tom, že se vkrade do západního jazyka a posmívá se Západu zevnitř.

Ovšem Kreml buduje svou realitu nejen navenek, ale i uvnitř státu, a proto se kniha neobešla ani bez vzpomínek na nejvýznamnějšího ruského politického technologa – Vladislava Surkova, který je jednou z hlavních osob odpovědných za přetváření Ruska ve velké divadlo. Skrze příběhy zlatokopky Aljony, jež hledá muže „pevně stojícího na nohou“, a gangstera Vitalie Djomočky, který se po nástupu Putina stal zároveň hercem, režisérem a scenáristou svých filmů, autor vykresluje, jak je v Rusku budován obraz prezidenta. V prvním případě autor uvádí, že zlatokopky, se kterými se seznámil, vyrůstaly bez otce, a proto hledají jak „prachatého taťku“, tak i skutečného tatínka. Takové touhy zachytil i Kreml, který se snaží vykreslovat Putina jako nejvyššího „prachatého taťku“, největšího ochránce, při kterém se můžete cítit jako za kamennou zdí. Stejně tak prezident napodobuje i Djomočka, protože je oblečen jako mafiánský boss a jeho výroky jsou jako z gangsterek.

Na příběhu Anny Jakovlevové ukazuje autor způsoby nelegálního zabavení cizího majetku v Rusku, které, podle názoru Pomeranceva, drží pohromadě „mocenskou vertikálu“, sahající od prezidenta k poslednímu dopravnímu strážníkovi. Annin příběh Pomerancevovi také umožnil popsat boj mezi šéfy jednotlivých složek „siloviků“ – FSB (Federální služba bezpečnosti) a FKS (Federální služba Ruské federace pro kontrolu narkotik).

Prostřednictvím příběhu Alexandra Možajeva, který stojí v čele skupiny zachraňující staré budovy v Moskvě, Nočních vlků – motorkářů, kteří jsou dnes nedělitelnou součástí propagandistického nástroje Kremlu, a příběhu Grigorije, autor popisuje, jak Rusko a Rusové hledají svou identitu a role,

kteří mají hrát ve společnosti. *„Jak vybudovat dějiny, jež stojí na nekončícím vzájemném zabíjení a zrazování se? Zapírat to? Zapomenout na to? Ale pak se z vás stanou sirotci. A tak se dějiny přepisují tak, aby vyhovovaly přítomnosti. Architektura tyto zápas odraží. Město se zmítá pod vlivem toho, jak Rusko jednadvacátého století hledá, utíká, vrací se, popírá a znovu nalézá sebe samo“* (s. 123).

V podkapitole „Iniciace“ autor přemítá nad otázkou vojenství a služby v ruské armádě. Uvádí, že většina Rusů se pokouší vyhnout vojenské službě. *„To je genialita systému – i když se vám podaří vyhnout se odvodu, vy, vaše matka a vaše rodina se stanete součástí sítě úplatků, strachu a předstírání. Už jste napůl mimo zákon, už jste se provinili. A to systému vyhovuje – když jste simulanti, nikdy neuděláte nic skutečného, vždy budete usilovat o kompromis se státem [...]“* (s. 134).

Zároveň za přispění dalších příběhů – Sergeje a Borise Berezovského – se autor věnuje úvahám, jak se Rusové snaží najít sebe a své místo na Západě.

Další dvě podkapitoly – „Ztracené dívky“ a „Stručně dějiny sekt v postsovětském Rusku“ – umožňují čtenáři seznámit se s jinou zajímavou stránkou dnešního Ruska, která se týká náboženství. V „novém náboženství“ Ruska ze skutečného náboženství nezůstalo skoro nic. „Nové náboženství“ je souhrnem všeho možného a je využíváno k tomu, aby Rusko bylo čím dál tím více opojeno svou jedinečností. Kromě toho to umožňuje uvažovat o Rusku jako o zemi obklíčené nepřátelskými státy.

V poslední části knihy autor vysvětluje čtenářům, proč odešel z Ruska a popisuje realitu Ruska po anexi Krymu. *„[...] Kreml konečně*

ovládl umění fúze ‚reality TV‘ a autoritářství a s její pomocí udržuje celou velkou stočtyřicetimilionovou populaci zabavenou, rozptýlenou a ustavičně vystavenou geopolitickým nočním můram“ (s. 249).

Celkový dojem z knihy je pozitivní, Peteru Pomerancevovi se podařilo napsat velice dobrý text. Ovšem kniha má i své slabiny. Ačkoliv Peter Pomerancev dobře zachycuje jevy, se kterými se lze v Rusku setkat, není jasné, proč autor zvolil ty či ony jevy a proč popisuje jen to špatné a úplně nechává stranou pozitivní jevy a příběhy, které v Rusku bezpochyby také existují. I přes danou výtku je kniha výbornou ukázkou mravů v současném Rusku. Ovšem u zá-

padního čtenáře, nemajícího povědomí o poměrech v Rusku, pravděpodobně vyvolá spíše otázku, zda je všechno, co autor v knize líčí, vůbec možné. Knihu lze bez pochyb doporučit nejen studentům, žurnalistům, odborníkům, kteří se zaměřují na Rusko, ale také všem, kdo by se chtěli přiblížit k porozumění ruské realitě.

Bibliografie

Ostrovsky, A. 2017. *The Invention of Russia: The Rise of Putin and the Age of Fake News*. New York: Penguin Books.

Maria Avanesova*

---

*Mgr. Maria Avanesova, Katedra politologie a mezinárodních vztahů, Fakulta filozofická, Západočeská univerzita v Plzni, avanesova@kap.zcu.cz.